

Upravništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 3.

Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelki: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5

Telefon št. 31-23, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri postno-čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Contr. Post. No 11-3118

IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglaševanje v Italiji in tujini

Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izšla vsak dan razen posebnih naročilna zbirka mesečno Lir 12.— za tujino po Lir 22.80

Uredništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5, telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Violazione inglese delle leggi di guerra

La meritata reazione dell'Asse — Grandi successi della aviazione in Marmarica

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 4 giugno il seguente bollettino di guerra n. 734:

In Marmarica i combattimenti di ieri hanno avuto esito a noi favorevoli: sono stati catturati o distrutti 22 carri armati e 7 cannoni, preso buon numero di prigionieri.

Le forze aeree dell'Asse hanno bombardato gli impianti ferroviari e i depositi nella zona di Capuzzo, mitragliando e spezzando colonne di automezzi, vigorosamente attaccato centri di resistenza. Cinque «Curtiss» sono stati abbattuti in duelli aerei; due nostri velivoli non sono rientrati alle basi.

Nel cielo di Pantelleria una formazione britannica, intercettata dalla caccia tedesca perdeva cinque «Spittfire».

Un'incursione notturna su Augusta non ha causato perdite. La difesa contraerea ha colpito un apparecchio che è precipitato in fiamme in località Santa Croce.

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 4 giugno il seguente bollettino di guerra n. 735:

Nel corso di nostre azioni, puntate controffensive britanniche sono state nettamente respinte, l'avversario ha subito notevoli perdite in uomini e mezzi. Reparti

Angleži kršijo mednarodne vojne zakone

Zasluzena reakcija osi — Veliki uspehi letalstva v Marmariki

Glavni stan italijanskih oboroženih sil je objavil 4. junija naslednje 734. vojno poročilo:

V Marmariki so se včerajšnje borbe za nas ugodno izšle. Zadetih ali uničenih je bilo 22 tankov in 7 topov, ter zajetih precej ujetnikov.

Letalske sile osi so včeraj bombardirale železniške naprave in skladišča v pasu Capuzzo ter so obstreljevale s strojnimi in razpršile kolone motornih vozil ter hudo napadle odprna središča. Pet Curtissov je bilo sestreljenih v letalskih dvobojih, dve naši letali se nista vrnila na oporišče.

Nad Pantelero je angleška skupina, ki so jo prestregli nemški lovci, izgubila 5 Spitfireov.

Ob nočnem napadu na Augusto ni bilo izgub. Protiletalska obramba je zadela eno letalo, ki je strmoglavilo v plamenih v kraju Santa Croce.

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 5. junija naslednje 734. vojno poročilo:

V okviru naših operacij so bili britanski protiofenzivni sunki gladko odbiti. Sovražniku so bile prizadete znatne izgube in materialna škoda. Skupine letalskih sil so ponovno hudo bombardirale sovražne postojanke. V mnogih živahnih spopadih so italijanski in nemški lovci sestrelili 26 letal. Nadaljnji dve so sestrelile protiletalske baterije naših oddelkov na kopnem z dobro pomejenimi strel.

Angleški bombniki so to noč napadli mesto Siracusa. Škoda je neznatna. Med civilnim prebivalstvom ni bilo nobene žrtve.

O priliki zadnjih borb ob Marmariki so našli ukaz 4. angleške brigade, v katerem

dell'aviazione hanno effettuato violenti e ripetuti bombardamenti contro posizioni nemiche. In numerosi e vivaci scontri, cacciatori italiani e tedeschi abbatterono 26 velivoli, due altri precipitarono sotto l'aggiustato tiro di batterie contraeree di nostre unità terrestri.

Bombardieri inglesi hanno attaccato questa notte la città di Siracusa: danni materiali limitati, nessuna vittima tra la popolazione civile.

Nel recenti combattimenti in Marmarica è stato rinvenuto un ordine della quarta brigata inglese nel quale è detto che ai prigionieri non sarà permesso mangiare, bere, dormire e che non saranno loro accordate facilitazioni finché non siano stati interrogati dai comandi competenti. Il comando supremo germanico — ha perciò ordinato che dalle ore 12 del sei giugno gli ufficiali e soldati inglesi fatti prigionieri durante la battaglia in corso in Libia, non ricevano da mangiare e da bere fino a quando tale disposizione britannica, che viola le leggi della guerra e calpesta ogni sentimento umano, non sia stata revocata e la revoca ufficialmente dichiarata da parte inglese, portata a conoscenza del comando supremo italiano.

je rečeno, da ujetnikom ne bodo dajali ne hrane ne vode in jim ne bodo dovolili, da bi spali, pa tudi nikakih drugih olajšav, dokler jih pristojna poveljstva ne bodo zaslila. Italijansko vrhovno poveljstvo je zaradi tega v sporazumu z nemškim vrhovnim poveljstvom odredilo, da se od 6. junija ob 12. dalje angleškim oficirjem in vojakom, ki so bili ujeti v libijski bitki, ne daje nobena hrana ne pijača, dokler ta angleški ukrep, ki krši vojne zakone in tepta slehni človeški čut, ne bo preklidan, dokler na angleški strani tega preklica službeno ne bodo razglasili in dokler o tem ne bo obveščeno italijansko vrhovno poveljstvo.

Malta onespobljena

kot vojaško oporišče

Lizbona, 5. junija d. Malta je prenehala biti vojaško oporišče, odkar se je britanska brodogradnja ne more več posluževati kot pribežališča zaradi neprestanih letalskih napadov, ki so ji onemogočili sleherni učinkovito zaščito. Ta ugotovitev izvira iz ameriške revije »Life«, ki se v daljšem članku bavi s sedanjim položajem v tem glavnem britanskem pomorskem oporišču na Sredozemskem morju. Ameriška revija ugotavlja nadalje, da celo konvoji prav majhnega obsega ne morejo več doseči Malte brez največjih težav in največjega rizika tako za transportno brodogradnjo kakor tudi za spremljujoče vojne ladje. List navaja nato mnenje mnogih britanskih častnikov, ki služijo na Malti in ki sodijo, da glede na sedanji obseg osovinskih letalskih napadov otoka ne bo več mogoče braniti v nedogleden čas.

Novi uspehi na vzhodni fronti

Sovjetski napadi na jugu zavrtnjeni — Uspešni napadi v srednjem in severnem odseku

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 5. junija. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo včeraj naslednje poročilo:

Na vzhodni fronti ni bilo omembe vrednih akcij.

V severni Afriki je sovražnik izgubil v krajevnih spopadih 22 tankov, 7 topov in neko število ujetnikov. Skupine nemškega in italijanskega letalstva so bombardirale železniške naprave in taborišča čet v odseku Capuzzo.

Poizkus angleškega izkrcanja neznatnih sil ob obali Rokavskega preliva je nemška obalna obramba odbila. Zajetih je bilo nekaj ujetnikov in orožja. V letalskih spopadih v pasu Rokavskega preliva je sovražnik včeraj izgubil 24 letal.

Močne skupine vojnih letal so bombardirale v noči na 4. junij angleški pomorski oporišče Polle ob južni angleški obali.

Angleška letala so odvrnje v pretekli noči predvsem zažigalne bombe v okolico in središče mesta Bremen. Nočni lovci in protiletalska obramba so sestrelili 10 napadajočih bombnikov.

Od 21. maja do 2. junija je angleško letalstvo izgubilo 318 letal, od teh so edine vojne mornarice sestrelile 41. V isti dobi je bilo v borbi proti Angliji izgubljenih 51 nemških letal.

52. lvska eskadrija je 1. junija dosegla svojo 2000. zmago. Kapitan Münchberg je dosegel 2. junija svojo 80. letalsko zmago. Poročnik Marseille je sestrelil v Severni Afriki 3. junija 6 sovražnih letal in s tem dosegel svojo 75. letalsko zmago.

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 5. junija. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

V južnem delu vzhodne fronte so bili maloštevilni sovražniški napadi zavrtnjeni. V protinapadih smo pridobili ozemlje in zajeli ujetnike.

V srednjem in severnem odseku smo z lastnimi napadi zlomili trdovraten odpor sovražnika in očistili zavzeto ozemlje. Obalne baterije so z dobrim uspehom bombardirale sovražniške enote in ovirale promet v kronsčastki luki. Letalstvo je ponoči in podnevi obstreljevalo letališča in železniške zveze v sovražniškem zaledju.

V severni Afriki so bili odbiti protinapadi z izgubami sovražnika. Nemško in italijansko letalstvo je uspešno posegalo v borbo. V letalskih bitkah je bilo sestreljenih 26 angleških letal.

Pred Tobrukum je nemška podmornica napadla z letali in vojnimi ladjami močno zavarovan konvoj 3 angleških ladij in dosegla 2 torpedna zadetka.

Na vzhodni obali Anglije so bile v pretekli noči z dobrim uspehom bombardirane pristaniške in vojaške naprave v Sunderlandu.

V borbah nad Rokavskim prelivom je izgubilo angleško letalstvo v spopadih v zraku 10 letal.

V severni Afriki je bilo zaplenjeno povelje poveljnika 4. angleške tankovske brigade, v katerem odreja, da ne smejo dobiti vojni ujetniki niti hrane niti vode niti se jim ne sme pustiti spat ali jim dovoliti kakršne druge ugostitve, dokler ni končano njihovo zasiljanje. Nemško vrhovno poveljstvo je zaradi tega odredilo, da se počeni s 6. junijem ob 12. uru ujetim sovražniškim oficirjem in vojakom tako dolgo ne sme dati ne jesti niti piti, dokler ne bo ta sramotna in vse človeško dostojanstvo zasmehujoča odredba ukinjena s tem, da to angleška vlada uradno sporoči nemškemu vrhovnemu poveljstvu.

Boji nad Rokavskim prelivom

Berlin, 5. jun. d. Dodatno k včerajšnjemu poročilu je bilo v četrtek ponoči nemško vrhovno poveljstvo objavilo nekaj podrobnosti o nemških letalskih operacijah nad obalnim predelom ob Rokavskem prelivu. Nemška bojna letala so bila tudi v četrtek uspešno zapletena v borbo proti britanskim letalskim silam. Močni oddelki britanskih bojnih letal so skušali iz velike višine napasti področje luke Cherbourg na zapadni francoski obali. Še preden je britanski letalom uspelo doseči francosko obalo, so se spustile proti njim skupine nemških bojnih letal tipa »Focke-Wulf«, katerim je uspelo brez lastnih izgub sestreliti 8 britanskih letal.

HITLERJEV OBISK NA FINSKEM

Proslava 75 letnice maršala Mannerheima

Rim, 5. junija s. Duce je poslal maršalu Mannerheimu, poveljniku finskih oboroženih sil ob 75. rojstnem dnevu naslednjo brzojavko:

Ob 75. rojstnem dnevu vam iskreno čestitajo vlada in oborožene sile fašistične Italije, ki v vas ozdravljajo nepremagljivega vodjo hrabre finske vojske. S skupno zmago, ki bo za vedno vrnila finskiemu narodu zemljo pradedov, bo vaše delavno življenje ovceno z večno slavo. Srečen sem, da vam ob tej priliki lahko sporočim, da vam je Nj. Vel. Kralj in Cesar podelil križ velikega oficirja Savojskega vojaškega reda za globoko priznanje vaših izrednih sposobnosti organizatorja in poveljnika hrabre finske vojske, ki jo zmagovito vodite proti premočnemu sovražniku, zbujačo splošno občudovanje.

Helsinki, 5. junija s. Hitler je došel z letalom na Finsko, kjer je obiskal maršala Mannerheima in mu čestital v imenu nemškega naroda za 75. rojstni dan.

Helsinki, 5. jun. d. Na včerajšnjo proslavo rojstnega dneva maršala Mannerheima je osebno prisel tudi nemški vodja Hitler. Njegov obisk na Finskem je prisel povsem nepričakovano in sta bila o njem prej obveščena samo državni šef Rytli in maršal Mannerheim. Hitler je s svojim letalom pristal ob 11.20 na nekem finskem letališču za fronto. V njegovem spremstvu so bili maršal Wilhelm Keitel, državni ti-

skovni šef dr. Dietrich, zvezni oficir finskih oboroženih sil pri nemškem vrhovnem vojnem poveljstvu general Talvela, vrhovni adjutant Schmudt in poslanik Hewel iz zunanega ministrstva. Na letališču so Hitlerja sprejeli finski državni predsednik Rytli v družbi z nemškim poslanikom Bilcherjem in pehotnim generalom Erfurthom. Hitler se je nato z avtomobilom odpeljal na kraj sestanka. Še preden je bil najavljen Hitlerjev prihod, je finski državni predsednik Rytli k proslavi rojstnega dne maršala Mannerheima povabil množevilne visoke finske in nemške vojaške in civilne osebnosti, tako da so bili na kraju sestanka pri čestitanju maršalu Mannerheimu med drugim navzoči iz vrst nemških oboroženih sil na Finskem general Stumpff, poveljnik gorskih oddelkov general Dietl, in mnogi drugi visoki nemški častniki. Na čelu finskega oficirskega zbora je došel šef generalnega štaba finske pehote Heinrich Siil. Izmed finskih civilnih dostojanstvenikov so prišli maršalu čestitati min. predsednik Rangell in minister Tanner, Witting. Nadalje so bili navzoči general v. Walden, Kolvisto. Amalla in Horelli.

Opoldne je bil nemški vodja gost na kosilu, ki ga je finski državni predsednik priredil v počastitev finskemu maršalu. Kosila so se udeležili tudi množestvilne visoke finske in nemške vojaške in civilne osebnosti. Po zaključku razgovorov, ki so sledili po kosilu, je nemški vodja ob 17.15 z letalom startal k povratku. Na letališču

so se od nemškega vodje poslovili državni šef Rytli in maršal Mannerheim.

Helsinki, 5. jun. d. O priliki proslave njegovega rojstnega dneva je nemški vodja Hitler maršalu Mannerheimu odklokal z velikim zlatim križem Mannerheima orla. V nagovoru maršalu Mannerheimu je Hitler izjavil, da se čuti srečnega, ker lahko maršalu Finske osebno izreče svoje čestitke. Naglasil je, da izraža te čestitke v imenu vsega nemškega naroda in v imenu vseh nemških vojakov, ki z resničnim občudovanjem zro na svoje finske vojne tovariše in njihovega velikega vojskovodjo. Hitler se je spomnil nadalje na zgodovinsko bratstvo v orožju, ki veže oba naroda. Že drugič v zgodovini je skupna borba proti skupnemu sovražniku združila nemški in finski narod. Že prvi skupni pohod v orožju l. 1918. je ustvaril med obema narodoma vezi, ki so se izkazale trajne trdnosti. Druga skupna borba pa bo te vezi okrepila tako, da bodo držale na veke. Hitler je poudaril, da je lahko govoril o prijateljstvu, kadar ima neko od svoji strani tako hrabro vojsko, kakor je finska. Naglasil je, da ves nemški narod v tem trenutku misli prav isto, kar on sam izraža z besedami. Nemški narod občuduje finski narod in finskega vojskovodjo. Hitler je svoj nagovor zaključil z izrazom zahvale nemškemu državnemu predsedniku Rytiju za gostoljubnost, ki je bila izkazana njemu in drugim nemškim gostom, in izrekel željo, da bi ostal maršal Finske ohranjen še mnogo let svojemu narodu in skupni stvari.

Japonski sunek proti Aljaski

Dva letalska napada na ameriško oporišče Dutch Harbour

Buenos Aires, 5. jun. s. Ameriško mornariško ministvo javlja, da so japonska letala drugič napadla oporišče Dutch Harbour na Aljaski. Po prvih vestih, ki so prišle v Washington, je bil izveden 6 ur po prvem napadu drugi napad okrog polnočnega krajevnega časa na važno ameriško oporišče v Severnem Pacifiku. Doslej še niso znani rezultati akcije.

Washington, 5. jun. V 6 urah so japonski bombniki dvakrat napadli severnoameriško pomorsko in letalsko oporišče Dutch Harbour, najvažnejše oporišče na Aleutskih otokih. Vest o tem sijajnem podvigu je napravila v Zedinjenih državah silen vtis. Severnoameriško mornariško ministvo priznava, da so izbruhili pri teh napadih veliki požari v tamkajšnjih skladiščih. Vsa japonska letala, ki so sodelovala pri teh operacijah, so se nepoškodovano vrnila na svoja oporišča. Bombnike je spremljalo mnogo drugih letal, ki so zbrala važne podatke. To kaže na to, da se bodo napadi na Dutch Harbour še ponavljali. (Ultimote notizije.)

Lizbona, 5. jun. d. Iz Ottawe javljajo, da je kanadski minister za narodno obrambo James Ralston včeraj na seji kanadskega parlamenta izjavil, da je po prvem japonskem napadu na Dutch Harbour japonsko letalstvo še dvakrat napadlo to luko na Aljaski. Kasneje, v četrtek zvečer, je kanadski obrambni minister to svojo prvotno izjavo prekladal in izjavil, da v četrtek Dutch Harbour sploh ni bil več napaden od japonskega letalstva. Svojo prvotno izjavo je opravičil, češ, »da je postal žrtev napačnih informacij.« Drzni napad japonskih letalskih sil na to oddaljeno vojaško važno sovražnikovo oporišče na zapadni obali ameriške celine je še vedno predmet komentarjev ameriške in kanadske javnosti. Ta japonski napad je pokazal, kako se vojna vse bolj približuje ne samo vzhodni obali Zedinjenih držav in Kanade, kjer z vsakim dnem narašča število potopljenegega zaveznika trgovskega brodogradnje, marveč tudi zapadni ameriški obali, ki se je zdelo izven vojne nevarnosti, ki pa so jo že dvakrat direktno napadle japonske sile. Prvi napad je izvršila japonska podmornica, ki je obstreljevala luko Santa Barbara v Kaliforniji, drugi napad pa je bil na Dutch Harbour.

Lizbona, 5. jun. Japonska letalska napada na Dutch Harbour sta bila povod, da so ameriške obale odredile najstrožje varnostne ukrepe vzdolž vse pacifiške obale. Po vsej Aljaski so proglasili obsešno stanje in mobilizirali vse vojaške in civilne sile. Odrejen je bil permanenten letalski alarm od Juneaua do Ketchikan. Vojaške oblasti so nadalje odredile, da morajo vse radijske postaje ob pacifiški obali umakniti oddajanje. Postaje molče že od včeraj jutraj. Na področju Panamskega zaliva je bilo proglašeno alarmno stanje in so vse čete zbrane v vojašnicah.

Letalski napad na otok Midway

Buenos Aires, 5. jun. s. Severnoameriško mornariško ministvo je objavilo, da so japonska letala bombardirala otok Midway.

Sanghaj, 5. jun. d. S poučene strani se je zvedelo, da so edine japonske mornariške in letalskih sil včeraj izvedle uspešen napad na ameriško mornariško oporišče na otoku Midway. Podrobnosti o napadu s službenega mesta doslej še niso bile objavljene.

Napad podmornic na Sidney

Tokio, 5. jun. (Domei.) V petek ob 17. je japonski glavni stan objavil, da je skupina japonskih specialnih podmornic 30. maja ponoči uspešno prodrla v luko Sydney ter potopila sovražnikovo vojno ladjo. Izmed podmornic, ki so sodelovale pri napadu na luko Sydney, se 3 doslej še niso vrnila na svoje oporišče.

Potopljena avstralska ladja

Sanghaj, 5. jun. d. Iz Sydneya javljajo, da je na neki točki blizu avstralske obale japonska podmornica torpedirala in potopila avstralski trgovski parnik. Izmed 50 članske posadke so doslej razne ladje spravile na varno 33 ljudi.

Japonske podmornice

pred Madagaskarjem

Tokio, 5. jun. (Domei.) Japonski glavni stan je v petek popoldne objavil, da je oddelček posebnih japonskih podmornic izvršil 30. maja nenadni napad na luko Diego Suarez na Madagaskarju. Japonske podmornice so torpedirale in hudo poškodovale britansko oklopnico razreda »Queen Elizabeth« (30.600 ton) in lahko križarko »Arethuse« (5220 ton).

Bern, 5. junija. Agencija Reuter je razširila vest radijske postaje Tananarivu, da so angleški oddelki zavzeli Anivorano, le 80 km južno od Diego Suarez. (Stampa sera.)

General Heydrich umrl

Berlin, 5. junija. s. DNB poroča iz Prage da je namestnik protektorja za Češko in Moravsko in šef policije v protektoratu general Heydrich včeraj jutraj podlegel ranam, ki jih je dobil ob atentatu.

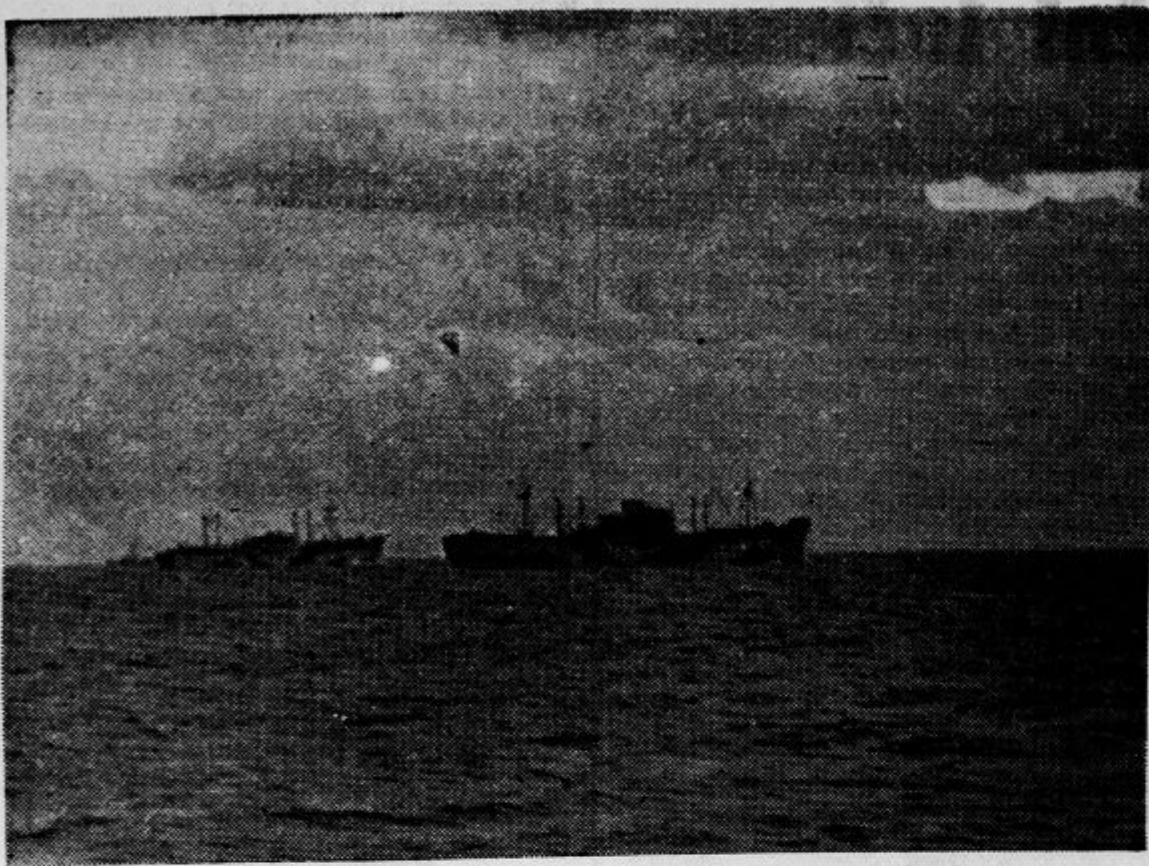
General Heydrich je bil rojen 7. marca 1904. leta v Halle-Saale. Leta 1922. je vstopil v nemško mornarico kot oficirski aspirant, leta 1928. je napredoval v poročnika, kasneje pa je bil dodeljen kot oficir k obveščevalni službi glavnega stana admiraltete na področju Baltijskega morja. Kasneje je Heydrich opravljal funkcije narodno-socialistične stranke v Hamburgu ter je vstopil v oddelček SS. Kmalu nato je bil poklican v glavni stan poveljnika SS oddelkov Himmlerja. Po prevzemu oblasti po narodnih socialistih je bil Heydrich v marcu leta 1933. imenovan za šefa političnega odelka policijske direkcije. Leta 1934. je bil imenovan za šefa tajne državne policije v Berlinu. Dve leti kasneje je postal Heydrich član državnega zbora in pruski državni svetnik. Izkazal se je tudi kot lovski pilot in je sodeloval v akcijah na raznih bojiščih ter si je tedaj pridobil železni križ prvega in drugega razreda ter bronasto in srebrno odlikovanje za vojne poote. Od 27. septembra 1941 je bil Heydrich namestnik nemškega protektorja za Češko in Moravsko.

Praga, 5. jun. s. O ranah, ki jim je podlegel namestnik češkega in moravskega protektorja Heydrich, se je zvedelo, da ga je hudo ranila bomba, ki jo je atentator zagnal proti njemu. Ranjen je bil na prsin in v trebuhu. Poškodovana je bila tudi hrbenica. Společita je kazalo, da so rane lažje značaja in da se ni bati za njegovo življenje, po prvih dneh pa so nastale komplikacije, posebno z neko infekcijo, zaradi katere se je ranjenecovo zdravstveno stanje poslabšalo tako hudo, da je v četrtek jutraj izdihnil.

Vojna na morju

Tanger, 5. jun. d. V gibraltarsko luko je britanska vojna ladja v četrtek privlekla v popravilo ameriški 10.000tonski petrolejski parnik. Tako angleška vojna ladja kakor tudi ameriški transportni parnik sta bila po tukajšnjih informacijah hudo poškodovana na Sredozemskem morju.

Lizbona, 5. jun. d. Mornariško ministvo v Washingtonu je v sredo zvečer objavilo potopitev nadaljnje britanske tovarne ladje, ki jo washingtonsko poročilo označuje kot parnik srednje tonaje. Ladje je bila napadena in potopljena v Mehikanskem zalivu. Preživeli člani posadke so se izkrcali v neki luki Mehikanskega zaliva. Nekaj ur pred objavljenjem tega poročila je mornariški urad objavil komunikacijo o potopitvi dveh nadaljnjih ameriških tovarnih parnikov, ki so ju osovinske podmornice torpedirale na Karajtskem morju.

Vigile scorta al convogli da parte di unità della guerra della Regia Marina Italiana nel Mediterraneo centrale — Konvoj plove skozi srednje Sredozemsko morje v pazljivem spremstvu edine Kraljeve italijanske vojne mornarice

Živali se branijo

Strelno orožje in elektrika sta človeka v novi dobi napravila za gospodarja nad živalstvom, zlasti nad nevarnimi zvermi. Razvoj njegove duševnosti je človeku omogočil to nadvlado, živalim pa je narava v splošnem ostre kremplje, zobe, kljune, rilce in kopita razvila kot učinkovito orožje za napad in za obrambo. Dala pa jim je tu in tam še kakšno drugo orožje, ki ga ljudje manj poznajo. Omeniti moramo n. pr. ameriško lamo, ki jo poznajo že oddavna v štirih oblikah kot pravo lamo, gvanako, vikuno in alpako. Vse te živali južnoameriške celine se ponašajo s posebnim obrambnim pripomočkom, ki ga ljudje iz družabnih ozirov prav gotovo ne uporabljajo: te živali puste namreč nasprotnika v svojo bližino, ko se jim je dovolj približal, mu izpljunejo v obraz svojo slino in prežvečeno zelenje. V večini primerov se presenečeni nasprotnik pred tem nenavadnim izstrelitvi hitro umakne.

Druga žival, ki je videti na zunaj prav nedolžna, a se zna prav učinkovito braniti, je mični »suriho«, smrdljivec, isto tako v Južni Ameriki doma. Mnogi raziskovalci so že opisovali strašni smrad, ki ga širi ta žival okrog sebe, in to zavestno. Suriho se pomika le počasi naprej in rep

mu pri tem visi navzdol. Če jo pa kdo napade, se obrne žival z bliskovitim okretom z zadnjo platjo proti napadalcu, dvigne rep in brizgne v sovražnika iz majhne žleze oljnat, rumenkasto tekočino. Tudi najhujši nasprotnik surilha se spusti pred tem strahovito smrdečim dežjem v beg. Majhna, na videz skoraj nedolžna žival se je zaščitila tedaj z orožjem, ki je hujše od ostrih krempeljev in zob.

S prav čudnim orožjem je narava opremila tudi neke vrste rib. Mišičje ali podkožno tkivo teh rib se je na za nas nepojmljiv način spremenilo v električni organ. Če se napadalec dotakne takšne ribe, dobi krepek električni sunek, ki ga vsaj prestraši, če že ne omami ali ubije. Posebno krepijo so udarci, ki jih delita na ta način električni som in električni skat, poškodovati utegnejo tudi človeka, a neka vrsta jegulje more z električnim sunkom omrtviti konja, da se zvrne in utone.

V živalskem svetu naletimo še na druge nenavadne obrambne pripomočke, omenimo pa naj vsaj še to, da uporabljajo neki morski polži celo — ukradeni orožje. Ti polži imajo navado, da si na svoje hiše pritrdijo žgalne organe nekih mehkužcev, s katerimi se preživljajo.

s svojo lastno ženo, čeprav pozna življenje tudi ta paradoksalni primer, in sicer v tej obliki, da se ločena zakonca spet poročita. Želja do takšne poroke se pojavlja bržkone češče nego želja po poroki z lastno taščo, ki jo časopis navaja z uradno treznostjo.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Gospod Korenček je slavil srebrno poroko. Cestitati sta mu prišla tudi dva gospoda, ki ju ni poznal.

»Lepo se vam zahvaljujem,« je dejal, »toda zares ne vem, s kom imam čast...«
»Kaj res naju ne poznate?« sta dejala moža. »Saj sva vendar inštalaterja, ki prihajava redno izklopiti električni tok, kadar računa pravočasno ne plačate!«

K nekemu bančniku je prišel mož pobirat za prebivalce vasi, ki jim je požar uničil hiše.

»Vse lepo, kar pravite,« je menil bančnik, »toda s čim mi lahko dokažete, da pobirate res za pogorele? Ali imate kakšno izkazilo?«

»Izkazilo?« se je začudil možak. »To je vendar pogorelo z vsem drugam!«

Služkinja je odprla vrata: »Gospoda ni doma,« je dejala možu, ki je zunaj čakal. »toda pustite račun tu!«

»Račun? Saj nimam nobenega računa!«
»Nimate računa? Potem ste pa sploh na napačna vrata potrkali!«

Kavarnarjev sin je prišel prvič iz šole domov. Pripovedoval je o svojih vtisih in oče se je čudil, da imajo v razredu precej majhno število učencev.

»Toda, oče,« je odvrnil bodoči kavarnar, »saj to je vendar dobro! Čim manj nas je, tem bolje nam postrežejo!«

Dolinarjem sega črta mostu in v njem Gorsetov lok onkraj skrivnostne reke propasti in pozabljenosti v svet najmlajših, v svet bodčnosti. Kulturno življenje je neminovno v življenju naroda; tako sodobna v svojem času in prispebna kakor v preteklih letih še slovenska upodabljačeva umetnost ni bila. Kiparstvo samo je v najkrajšem času dohitelo največje obzorje iz lastnih sil in talenti, ki nas častno zastopajo. Reprodukcijske posnetkov osmih Gorsetovih plastik izpopolnjujejo pisčvevo besedo in ilustrirajo umetnikov razvoj.

V drugem delu brošure se bavi dr. Sijanec v približno istem obsegu s slikarjem Miho Malešem. Uvodoma poudarja, da kritika ne more zlepa ujeti Maleševe umetnosti z merilom določenega stila. To mu daje povod, da nekoliko označi sodobno umetnost sploh. Nato prehaja k označitvi Maleševnega razvoja in pravi med drugim: »Notranja moč Maleševnega izraza temelji tako zelo na umetnosti svobodne kompozicije in kombinacije, da bi menovali v tej zvezi z njegovimi sovratniki v slovenskem slikarstvu morda le Maksima Sedeja. Pisec se zatem bavi z Maleševim olinim slikarstvom in pravi, da so nova dela, ki dokazuje novega tehničnega področja, ki je umetnika mikalo iz notranje osebne ambicije. Tako so se razodele samotne tivolske poti, drevesa v skrivnostnih oblakih in pogovorih, hišice kakor lutkam namenjene skatlice, prijazni šopki cvetlic in pisane srake, ki so našle slikarjevo dopajenje, nič drugače kot preprogi zastore tkanin ali prihuljene mašice na tleh ali otožno zamaknjene deklice v nemem pričakovanju. Maleševa najnovejša dela označuje dr. Sijanec sumarično takole: »Med variantami našega modernega slikarstva je (ta zbirka) tehta brez utrujanja, učinkovita brez izumetnič-

Goreča ljubezen

Zdaj smo v dobi najhujšega cvetja po vrtovih in oknih. Pogovorimo se o priljubljeni pelargoniji! Njena prava domovina je daljni Kapland. Angleži so jo prinesli konec 17. stoletja v svojo domovino, odkoder je potem nastopila zmagovito pot po Evropi. Sloveča bogata vojvodinja Beaufort, ska je potrošila ogromno denarja, da je spravila čim več vrst te rastline iz južne Afrike v svoje vrtarije. Njena sloveča zbirka pelargonij je imela med drugimi tudi znamenito vrsto pelargonium peltatum s svetlečimi se, mesnatimi listi, ki je tudi še danes zelo priljubljena kot lončnica.

Iz vrtarij bogate vojvodinje se je razširila »goreča ljubezen« (pelargonium zonale) po vsej Evropi. V 20 letih preteklega stoletja se je dunajski davkar Jakob Kleier posebno vneto posvetil vzgoji pelargonij in je vzgojil tako čudovite vrste, da so postali nanje pozorni vsi ljubitelji cvetja v Evropi. Cesar Franc je pogostokrat obiskal prizadevnega davkarja, da si je ogledal njegove slavne pelargonije. Do sredine 19. stoletja je to bila cvetka gornjih desetletij. Avstrijski in malbarski magnati so jo gojili po parkih in po steklenih vrtarstvih. Tako je dragocena rastlina ohranila svojo izredno ceno. Naposled pa je le prodrla v široko javnost in je kmalu postala priljubljena ljudska cvetka.

Dandanes je vzgoja pelargonij preprosta in se je lahko vsakdo loti. Razširjamo jo s potaknjenci, ki jih lahko vsadimo spomladi kakor poleti ali jeseni. Zemlja naj bo na polovico iz zrele kompostne prsti, polovico pa peščena. Potaknjence vsadimo 3 do 4 cm globoko in sicer po 4 ali 5 v en lonec. Prvi čas ne zalivamo preveč, marveč škropimo. Ko se potaknjenci zakoreninijo, presadimo vsakega posebej v lonec s premerom 5 do 6 cm, v katerem je zemlja delno iz glin, v dveh delih iz kompostne prsti in delno iz peska. Male pelargonije prezimijo v prostoru, kjer ne morejo zmrzniti. Primerno jih zalivamo. V marcu jih postavimo na prisojna okna. Ko minejo nočni mrazovi, je pelargonija vzgojena. Ne izplača se pelargonije cela leta presajati, ker je vedno manj cvetja in imamo naposled le dolgo suhotno stebelce.

Najprimernejše za vzgojo so: pelargonium zonale, pelargonium peltatum in pelargonium grandifolium. Ni bolj hvaležne okrasne rastline kakor malozastevna in tako lepa pelargonija. Najskromnejšo strežbo nam poplača s sijajnim cvetjem. V Franciji so še v tem stoletju v velikih množinah vzgajali pelargonije, da so iz njih pridobivali eterična olja, dehteče listje pa so porabljali za parfimiranje tobaka.

ANEKDOTA

Maksim Gorki je bil do zadnjega duhovit. Ko so bili njegovi dnevi že šteti, ga je nekoga jutra obiskal zdravnik. Pisatelj je hudo kašljal.

»Ta vaš kašelj mi prav nič ne ugaja, res mi ne ugaja!« je dejal zdravnik.

»Zal mi je, zelo žal, da vam kašelj ne ugaja,« je odvrnil Gorki. »Toda čudim se, da vam ne ugaja navzlic temu, da sem se vso noč v njem vadil!«

VSAK DAN ENA

»Gospod doktor, ali se spominjate, da ste mi lansko leto kot pripomoček zoper revmatizem nasvetovali, naj se varujem vlage?«

»Da, ali se vam je stanje izboljšalo?«

»Izboljšalo se je, a sedaj sem vas hotel vprašati, da-li se smem spet okopati!«

Inserirajte v »Jutru«!

Prvi prepri na zemlji

Ko je ljubi Bog ustvaril zemljo, je poklical vsa živa bitja k sebi in jim dejal:

»Še nikoli nisem bil nobene zvezde tako lepo opremil kakor vas zemljo. Zato se zdaj lahko mirno poslovim od vas in se preselim na druge zvezde, ki me bolj nujno potrebujejo kakor pa vi. Toda, kamorkoli tudi pojdem, videl vas bom. Tukaj sem

najbolj poklicane. Lepota ni znak dostojanstva. Moč je tista lastnost, ki pokaže, kdo več velja. In me smo močne. Vesele smo, kadar vas gledamo, a če bi hotele, bi vas lahko potepale v prah in ne bi več ugajale Gospodu. Me pa smo močne, in zato smo tudi najbolj poklicane, da prve beremo zakone!«

zapisal na papir zakone, ki se jih morate držati, dokler se ne vrnem k vam. Napisal sem tudi zakaj sem vam prav te zakone določil in zakaj se morate po njih ravnan.

Bog je položil pergament na zemljo in odhitel na druge zvezde, kjer so ga že željno pričakovali.

Komaj pa je bil Bog izginil, že se je razvil med ljudmi, živalmi in rastlinami hud prepri, češ, kdo je najbolj poklican, da prvi dvigne pergament in prečita božje besede.

»Me smo najbolj poklicane,« so govornile rastline, »ker smo najlepše in ker Bog ljubi lepoto. Od jutra do večera se leskečejo naši cvetovi v solnični svetlobi, da razveselimo njegove oči in ne samo one, tudi vi, živali in ljudje, se veselite naše lepote. Zato smo me najbolj poklicane, da prve prečita-mo njegove zakone!«

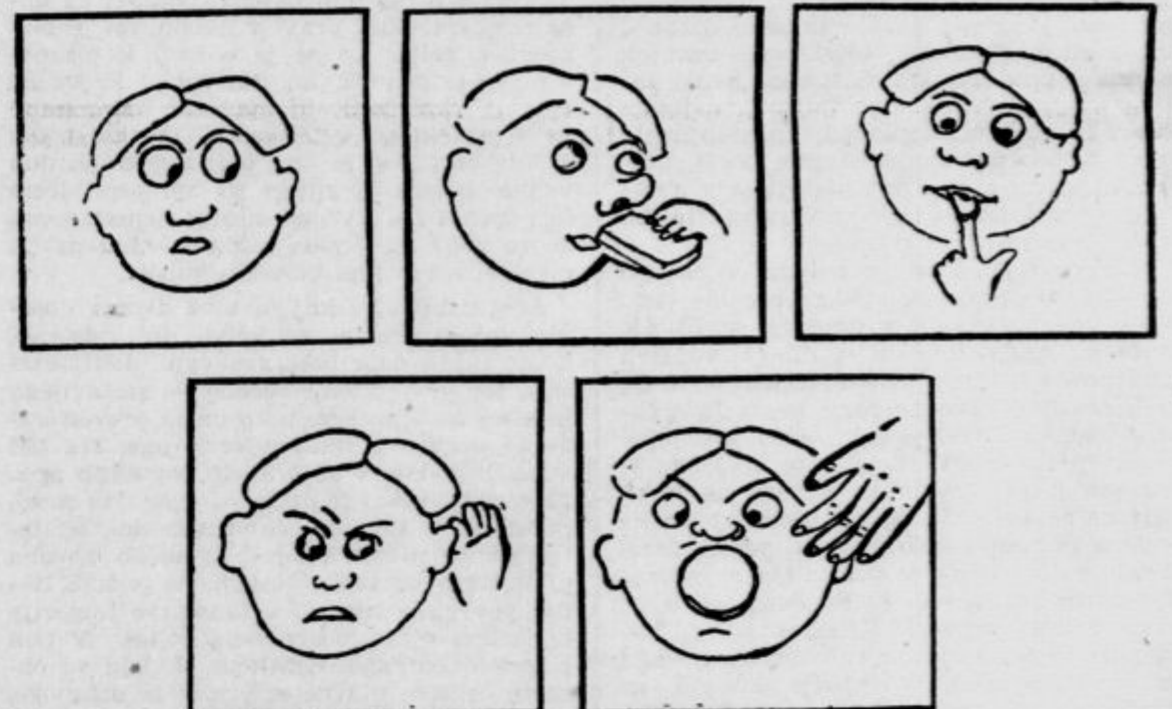
»Morla ste res najlepše,« so odgovorile živali. »Toda zaradi tega še vedno niste

»Lahko ste lepe in močne,« so rekli ljudje, »toda ne lepota in moč, ampak modrost je znak dostojanstva. In mi smo modri. Kaj hočete ve s tem pergamentom, ko ne boste razumele smisla besed? Zato je ežno pravilno, da daste pergament najprej nam brati, zakaj samo mi bomo lahko pravilno razložili in razumeli božje besede!«

Med tem je ljubi Bog gledal na našo zemljo in ko je videl, da so se živa bitja začela pripravljati, se je razjezil. »Niso vredni, da bi razumeli smisel mojih zakonov; zato naj ubogajo, ne da bi vedeli zakaj!« je rekel in zapovedal vetru, da je odnesel pergament z zakoni visoko v zrak.

Od tistih dob morajo vsa živa bitja živeti po božjih zakonih, ne da bi jih razumeli. Rastline in živali so se kmalu s tem dejstvom sprijaznile, samo ljudje so ostali nezadovoljni. Se dandanašnji skušajo doganiti smisel zakonov in to iskanje resnice imenujemo znanost.

Razpis novega natečaja

Jutrovčki, dobro si ogledite spodnjih pet slik in uganite, kaj predstavljajo! Bistre glavice se bodo hitro znašle. Na dopisnico ali na list papirja napišite v kratkih petih stavkih primerno besedilo k slikam. Prosim vas, ne zlagajte pesmic! Pesmice bodo

brez razlike romale v koš. Dobra proza je več vredna od slabe pesmi! Dopise naslovite na uredništvo »Mladega Jutra«. Pet najboljših spisov bomo nagradili z lepimi knjižnimi darili, vse dobre dopise pa bomo objavili.

Rešitev ugank

1. Z novim.
2. V vodo
3. Kolikor mu jih je zrastle

4. Na dno.
5. Odpreti oči.
6. Mokrih.
7. Kadar je pečen.

Sorodstva

»Frankfurter Zeitung« piše k nedavni uredbi nemških oblasti glede zakonskih zvez med sorodniki, o kateri je poročal tudi naš list, sledeče:

Če se dve sestri poročita z dvema bratoma, bi lahko ena izmed njih govorila o svaku svoje sestre, ne da bi se ji bilo bati, da bo nekdo ali pa celo nje mož takoj pripomnil, da je to vendar on sam. Čudovito težko nam je namreč spoznati in reševati takšne sorodstvene zveze in rebase, a pri tem zadobi točen vpogled v sorodstveno razmerje baš v primeru nameravanega zakonca lahko poseben pomen. Marsikdo v Nemčiji ne bo takoj vedel, da-li je zakon med bratrancem in sestrično dopusten. Kar se tega tiče, se mu je ravnati pač po točnih navedbah, ki jih je objavil časopis za stanovske urale. V tem časopisu je naštet, kakšni zakoni se med sorodniki lahko sklepajo in kakšni ne. Poroke med bratranci in sestricami so dopustne, tudi tete se lahko poročijo s svojimi nečaki in celo polbratje in polsestre se me! seboj lahko poročijo, to pa seveda le v primeru, če nima oboji skupnega očeta ali skupne matere. To si moramo predstavljati tako-le: Vdova z otroki se poroči z vdovcem z otroki, ti otroci se medsebojno lahko oženijo ali omože. Toda tega jim zavoljo nepredvidenih sorodstvenih posledic prav za prav ne bi bilo priporočati, saj bi postali s tem zetji in snahu svojih lastnih staršev.

Omenjeni časopis navaja vse dopustne in nedopustne zveze sistematsko, to se pravi, da navaja vse možne primere. Skupno je dva in trideset primerov nedopustnih zakonov med sorodniki (sorodstvo je tu mišljeno v najširšem pomenu besede), osem jih je pa dopustnih. Zanimivo pa je, da ne navaja primera, ko bi se mož rad poročil

rasti in cvetja, ki sta vedno izraz oblikujoče stvarjalne volje in ki vsakdar pomenita zmago reda nad kaosom. Če vržemo pogled v umetnost, pomeni to: od anarhičnega, vse forme razbijajočega romantizma v njegovem sodobnem najširšem smislu stremi umetnost k novemu klasicizmu, ki pa je tudi samo stara beseda za nekaj novega; za izrazitejši in trajnejši stil, ki morda že dozoreva v viharjih časa.

ZAPISKI

Dva umetnika

V zvezi z razstavo v Jakopičevem paviljonu je izšla brošura dr. Frana Sedeja »Kipar Gorše. — Slikar Miha Maleš«. V prvem delu podaja znani umetnostni zgodovinar in kritik zgosteni oris umetniškega profila kiparja Goršeta. Posebej primerja pisec sedaj razstavljenega, posebno značilna dela z deli ki so nastala nekako pred petimi leti in katerih značaj in vrednost je obdelal dr. R. Ložar v svoji leta 1938. izšli monografiji o Gorsetu. Dr. F. Sijanec se bavi samo z novo Gorsetovo plastiko in ugotavlja nje značilnosti glede na umetnikov doseženi razvoj. Pisec pravi, da se je »Gorše lotil docela novih kiparskih problemov v oblikovanju telesnih gibov in harmonizacije notranjega ravnesja sil.« »Toliki ne zrelosti, iskrenosti izraza in duševne topline, kakor je postalo očito na razstavljenih delih, gotovo ne bi bilo brez najgloblje umetniške zmogljivosti. Gorše je razvil svoj talent z redko marljivostjo, z gorečostjo in vztrajnostjo fanatika, ki mu je umetniška izpoved notranja potreba.« V sklepnem odstavku se pisec dotika splošnega razvoja našega kiparstva in pravi: »Veliki figuralni slog je pri nas prvenstveno pridobil zadnjih 25 let razvoja. Počenši z Lojzetom

nega znanja, uglajena in ubrana predvsem omemu, ki ne želi preglasne zgovornosti, le nekaj neobvezne pazljivosti in prijetno osvežujoče preprostosti.« 14 izbranih primerov te najnovejše Maleševe tvornosti in fotografija »Moja delavnica« zaključujejo drug del dr. Sijančeve brošure o dveh slovenskih umetnikih. Katalog razstavljenih del je opremljen z dvojezičnim življenjepisom Goršeta in Maleša.

Devet in pol milijona knjig so zbrali nedavno v Nemčiji za vojake na fronti. Iz teh knjig so sestavili 46.000 vojaških knjižnic. Je to že tretja zbirka. Skupaj s prejšnjima so zbrali v ta namen že 25 milijonov knjig.

Festivali v Nemčiji. Poleg velikih festivalov v Salzburgu in Bayreuthu obsega kulturni program tretjega vojnega leta v Nemčiji vrsto festivalnih prireditev. V maju so imeli v Karlsruhe slavnostne majniške igre, na katerih so izvajali med drugim »Aria-bello« Richarda Straussa. Wagnerjevega »Tristana in Isoldo« in Sutermeisterovo opero »Romeo in Julija«. V koncertnem delu pa med drugim Beethovno 9. simfonijo. — Od 23. maja do 7. junija imajo festival v Düsseldorfu, kjer izvajata tamnjo Mestno gledališče ciklus Wagnerjevih glasbenih dram. — V juniju bo proslavila berlinska Državna opera jubilej Richarda Straussa z uprizoritvijo »Kavalirja z rož«, »Ariadne na Naxos«, »Salome« in »Arabell«. Straussov teden se bo začel 14. t. m. z uprizoritvijo Straussove predelane opere »Guntram«. — Od konca maja do konca julija bo praznovalo mesto Nürnberg stopenjadesetletno obstoja »Družbe Albrehta Dürerja« in je priredilo s tem v zvezi veliko razstavo z naslovom »150 let nürnberske umetnosti«.

Beckerjeva razstava v Parizu. Minule dni je bila v Oranžeriji na Tuilrijah v Parizu

otvorjena razstava kiparja Arna Brekera v katerem vidi današnja Nemčija predstavitelja svoje skulpture, umetnika ki se je s svojimi deli najbolj približal stremljenju po monumentalni umetnosti, kakor je postala vzor njenih vodilnih krogov. Breker je živel dolga leta v Parizu in se je šel med učence največjega sodobnega francoskega kiparja, še živečega Aristida Maillola. Brekera razstava obsega poleg manjših plastik velik izbor monumentalnih skulptur, ki kažejo, da se Breker premagal načelo artistične samozadostnosti in se dvignil k višjim idejnim izrazom.

Smrt Wagnerjeve hčere. V Bayreuthu, središči Wagnerjeve glše in svetišča njegovega kulta, je umrla minule dni edina hči Richarda in Cosime Wagner, 75letna Eva Wagner-Chamberlain, vnukinja slavnega skladatelja Liszta. Bila je poročena s pokojnim Houstonom Stewartom Chamberlainom, avtorjem spisa »Duhovna podloga 19. stoletja«, ki je bil ideološki predhodnik nacionalno-socialistične doktrine.

Knut Hamsun, tudi pri nas priljubljeni norveški pisatelj, je nedavno težko zbolel. Zadel ga je mrtvoud. Kljub visoki starosti — Hamsun je star že 83 let — je bolezen hitro premagal in je zdaj na najboljši poti k popolnem okrevanju.

Za biografski in bibliografski slovar hrvatskih pisateljev in znanstvenikov je začel zbirati podatke odsek za književnost, umetnost in prosvetno propagando Državnega zavoda za narodno prosveto.

Ahmeda Muradbegovića drama »Husein-beg Gradašević« je imela te dni krstno predstavo v zagrebškem Hrvatskem državnem gledališču. Muradbegović je eden najnadarnejših pisateljev med mlajšim rodом bosenskih muslimanov. Dramo je režiral dr. Branko Gavella.

Prejšnja zima in francoški pesniki. Pariška literarna zima 1941/42 je bila, kakor poročila v svojem nedavnem dopisu sodelavec budimpeštanskega dnevnika, v vsakem pogledu mrzla. Pomanjkljivemu veselju do življenja, odsotnosti »douceur de vivre«, ki je posledica vojnega poraza, se je pridružilo nedostojanje kuriva, tako da so morali celo člani Francoske akademije delati v nezakurjenih prostorih. Ko so vprašali Paula Valéryja, kako prenaša slabe čase, je odvrnil, da je imel pozimi ves čas na pisalni mizi termalno steklenico, na kateri si je kdaj pa kdaj ogreval premrzle prste, da je lahko dalje pisal. V ostalem je Valéry dostavil, da posebno pogreša kavo in čaj, ki sta mu bila važna izpodbujevalna in okrepičilo sredstvo pri slovstvenem delu. Georges Duhamel je povedal, da je imel pozimi doma namesto sobne obleke talar, kakor ga nosijo ob svečanostih člani Francoske akademije, to pa zato, ker je ta sicer reprezentativna obleka napravljena iz tople volne. Zato so ti prijatelji Muz letos bolj kakor kdaj pozdravili pomlad. Prav letošnja huda zima je izpodbujala upravo Instituta de France, v katerem se zbira cvet francoskih intelektualcev, da je sklenila modernizirati prostore in uvesti centralno kurjavo. Francoska akademija pa je zaprosila prosvetno ministrstvo, da kljub omejitvam papirja omogoči članom Akademije tiskanje njihovih spisov. To so po priliki skrbi in vprašanja, ki tarejo sedaj »nesmrtnike« pod kupolo Mazarinove palače...

Obnovite naročnino!

